

DE KLEINE ALK

contactorgaan Vogelwerkgroep
Alkmaar en omstreken

verschijnt vier maal per jaar

Redactie

Tom Damm (06) 42 12 26 10

Arie de Wit

Beeldredactie

Jan Stok jbh.stok@planet.nl

Redactieadres

redactiekleinealk@vwg-alkmaar.nl

Vaste medewerkers

Ofra Carmi

Ruud Costers

Elias den Otter

Arie de Wit

Wim Schols

Pierre van der Wielen

Vormgeving

Peter van Brandwijk (06) 43 73 60 23

Verspreiding

Connie Wubbels (072) 515 05 61

Peter de Greeuw (072) 561 80 50

Bestuur

Voorzitter

Elias den Otter (06) 57 71 21 23

Secretaris

Loes Staal (06) 21 82 54 20

secretaris@vwg-alkmaar.nl

Penningmeester, ledenadministratie

Francisco Rubio Fernández (06) 54 69 07 84

penningmeester@vwg-alkmaar.nl

Leden

José Tibbe (06) 50 56 68 89

Jurgen Rotteveel

Ereleden

Kees Roobeek, Harry Smit, Jan Stok,

Tom Damm

Voorplaat: Kleine Alk, Frits-Jan Maas

Commissie Natuurbescherming

contactpersoon Rob Struyk

rob.struyk@upcmail.nl

Natuurwetenschappelijke Commissie

contactpersoon Harry Smit

smit51@telfort.nl

IJsvogelwerkgroep

contactpersoon Rutger Polder,

1815JK232@hetnet.nl,

(072) 511 99 39

Roofvogelwerkgroep

contactpersoon Dook Vlugt,

d.vlugt@quicknet.nl,

(072) 589 77 78

Lid worden

Het lidmaatschap van onze vereniging bedraagt slechts € 20,00 per jaar. Hiervoor ontvangt u viermaal per jaar ons blad De Kleine Alk en bent u van harte welkom op de door ons georganiseerde activiteiten, waaronder lezingen en excursies. Als welkomstgeschenk ontvangt u tevens het boek 'Broedvogels van het stedelijke gebied van Alkmaar' (t.w.v. € 12,50).

Lid wordt u door € 20,00 over te maken op Gironummer NL25 TRIO 0379 6386 73 t.n.v. VWG Alkmaar e.o. en door tevens een mail te sturen naar Francisco Rubio Fernándezl, penningmeester@vwg-alkmaar.nl, met uw naam, adres, telefoonnummer en e-mail-adres.

Ook adreswijzigingen kunt u doorgeven aan Francisco Rubio.

in dit nummer

pagina 3

▼Vooraf: Ooievaar

Elias den Otter

▼Broedvogels gedurende een halve eeuw (2)

Piet Zomerdijk

pagina 20

▼Excursie Zuid-Holland (Goeree-Overflakkee) / Zeeland
(Schouwen-Duiveland), 25 februari 2023

Marjan Dekker

pagina 23

▼Vogelen op de Hoge Veluwe, 29 april 2023

Mariska Dekker-Stam

pagina 29

▼Wetenswaardig? (20)

Ruud Costers

pagina 31

▼Avi-limerick

Hans Cornelissen

pagina 32

▼Raadselvogel van Wim

Wim Schols

pagina 33

▼Boekbespreking: Vogels en wij, door Tim Birkhead

Arie de Wit

pagina 34

▼*Communicatie & Actualiteiten*

▼Van Het Bestuur

Het Bestuur

pagina 35

▼Van de penningmeester

Francisco Rubio Fernandez

▼Sovon nieuws: nieuw besturingsmodel?

Miranda Zutt-van der Made

pagina 36

▼Lezingen

Ofra Carmi

pagina 38

▼Excursienieuws

Elias den Otter

pagina 39

▼Waarnemingen februari t/m april 2023

Pierre van der Wielen

pagina 41

▼Ogrut 70: Geen Dag zonder Dagboek

Hans Cornelissen

Kopijsluiting: 1 februari, 1 mei, 1 september, 15 november

Vooraf: Ooievaar

Ooievaars hebben we niet veel in onze omgeving, maar als het goed is knalt er rond eind augustus een ooievaar tegen mijn raam. Dat is natuurlijk heuglijk nieuws! Het zal echter wel het één en ander betekenen wat betreft de tijd en energie die ik vrij kan maken voor mijn geliefde vogelwerkgroep. In plaats van dit als een probleem te willen zien, probeer ik het te benaderen als een kans!

Ons bestuur doet nu veel meer dan alleen besturen. Sterker nog, we zijn vooral heel druk met allerlei dingen organiseren: excursies, ledenwandelingen, evenementen, en veel meer. Daarnaast staan we natuurlijk ook altijd open voor nieuwe initiatieven. Het bestuur kan dus best wat hulp gebruiken. Gelukkig gaf een aantal tijdens de ALV al aan om mee te willen denken en te helpen. Maar mocht je in één of andere rol iets voor de vereniging willen betekenen, laat het ons dan weten! Daar zijn wij blij mee.

Totdat de baby komt gaan we nog even volle bak genieten van alle tijd die ik in de vogelwerkgroep mag stoppen. Er komt een prachtige jubileumdag aan, een boottocht naar de Marker Wadden en naar alle waarschijnlijkheid een tripje naar Zeeland. Dus houd de website goed in de gaten voor alle aankondigingen en ga gezellig mee. Nu kun je nog een gesprek met me voeren ;-).

Elias den Otter, voorzitter@vwwg-alkmaar.nl

Broedvogels gedurende een halve eeuw (2)

Piet Zomerdijk

Het duingebied

Naast de vele veranderingen op het 'platteland', zijn ook de duinen sinds de jaren zeventig niet ontkomen aan allerlei invloeden die effect hadden gehad op de broedvogelbevolking. Rond 1970 werden de duinen nog relatief slecht bezocht door mensen, grote delen waren nog 'verboden gebied'. Openluchtrecreatie in allerlei vormen stond nog in de kinderschoenen omdat weinigen over een auto beschikten, de veertigjarige werkweek nog niet overal was doorgevoerd en de welvaart aanzienlijk lager was. Naar buiten gaan beperkte zich meestal tot strandbezoek, bermtoerisme en dauwtrappen met Hemelvaart. De duinen als oord van vertier voor hardlopers, picknickers, crossers en wielrenners heeft zich daarna snel ontwikkeld. Sinds het begin van de eeuw is in het duingebied niet alleen de rust en stilte verdwenen, maar is ook de begroeiing toegenomen door de toegenomen neerslag van stikstof: een groot deel van het duin is verruigd en bedekt met struweel en bomen, waardoor het open stuivend karakter is verdwenen. De duinen werden vroeger voor een belangrijk deel opgehouden door konijnen die de jonge vegetatie kort hielden en holen groeven die belangrijke broedplaatsen waren voor Bergeend, Tapuit, Kauw en Steenuil. Sinds 1954 zijn konijnen in grote delen van

het duin verdwenen door de uitbraak van de virusziekten myxomatose en RHD (VHS). Rond de jaren zeventig waren daarvan de eerste gevolgen zichtbaar. Herstel heeft hier en daar plaatsgevonden, maar nog altijd is de konijnenstand laag en waar konijnen nog aanwezig zijn, zijn ze niet in staat de oude vegetatie te herstellen. In plaats daarvan heeft men op veel plaatsen schapen, Heckrunderen, paarden, zelfs Wisenten ingezet om het duin open te houden, vaak met nadelige consequenties voor de vegetatie.

Boommarter met jongen in de Schoorlse Duinen, nieuwe predator in het duin.

Foto: Jan Stok

Verder begon eind jaren zeventig de vos de duinen vanuit het zuiden te koloniseren en dat ging in rap tempo. Tien jaar later waren ze al doorgedrongen in het noordelijke duingebied bij Petten. Vanaf begin jaren tachtig bevolkten ook Buizerd en Havik het duin en vanaf het begin van deze eeuw werden

steeds vaker Boommarters gemeld. Deze vier 'toppredatoren' hebben niet alleen een nadelig effect gehad op kleine zoogdieren waaronder vooral jonge konijnen, maar ook op in bomen of op de grond broedende vogelsoorten.

Struweel- en bosvorming, vergassing, recreatie en de komst van een aantal predatoren hebben grote veranderingen veroorzaakt in het duinlandschap. Het verdwijnen van het open duin en de rust leidden tot achteruitgang van Griel, Grauwe Klauwier en Nachtzwaluw, die ook al aan het eind van de eeuw op hun retour waren maar nu zijn verdwenen, op de Nachtzwaluw na die zich enigszins lijkt te herstellen. Naast het verdwijnen van de rust speelt hierbij vermoedelijk ook het geringere aanbod van kleine zoogdieren en insecten. Door de komst van de Vos verdwenen grondbroeders als Wulp en een aantal meeuwensoorten. Het meest sprekende voorbeeld is het verdwijnen van de grootste Stormmeeuwenkolonie in West-Europa in Schoorl, die daarna is uitgewaaid naar Alkmaar en omstreken waar ze vooral broeden op daken van huizen en industrieterreinen. Door de vorming van struweel en bos is een aantal typische bossoorten toegenomen en dat geldt ook voor soorten die zich thuis voelen in struwelen, zoals Nachtegaal, Sprinkhaanzanger en Tuinfluiter. Vogels van meer open vegetaties, zoals Veldleeuwerik, Graspieper, Boompieper en Boomleeuwerik zijn of achteruitge-

De grootste Europese kolonie Stormmeeuwen is door toedoen van de Vos uit de Schoorlse duinen verdwenen.

Foto: Djen Thio

gaan of hebben zich verplaatst naar de meer open delen van het duin in het kustgebied of hebben hun toevlucht gezocht in de meer noordelijk gelegen kalkarme duinen ten noorden van Bergen, waar bosvorming trager verloopt en de konijnenpopulatie zich enigszins heeft hersteld.

De Nachtegaal doet het goed in het duin door struweelvorming.

Foto: Djen Thio

Met drie karakteristieke duinsoorten, Paapje, Tapuit en Roodborstapuit is het niet goed gegaan. Het Paapje was in de jaren zeventig nog een gewone verschijning, maar vooral na 1990 is de soort snel in aantal afgenomen. De Roodborstapuit maakte daarentegen een snelle groei door in die periode, maar is vanaf 2000 weer afgenomen en de

Na een flinke toename heeft de Roodborsttapuit het nu weer wat moeilijker.

Foto: Dijen Thio

Tapuit die gebonden is aan konijnenholen en al in de jaren zeventig afnam, is vrijwel uit het duin verdwenen. Uitgezonderd een populatie in de noordelijke, kalkarme duinen waar de soort extra bescherming geniet door onder meer vossen te weren. Ook hier geldt dat het moeilijk is vast te stellen waardoor die achteruitgang wordt veroorzaakt: verandering van het landschap, predatie en voedsel zijn belangrijk, maar ook problemen in het wintergebied in Afrika en op de trekweg kunnen ook een rol spelen.

Flevo-effect

In tegenstelling tot zoogdieren kunnen vogels in korte tijd grote afstanden overbruggen. Omdat ze het medium lucht gebruiken om zich te verplaatsen, worden ze niet gehinderd door op het land voorkomende blokkades, zoals wegen, sloten, kanalen en steden; bovendien wordt informatie door groepsvorming snel doorgegeven, zodat kolonisatie van nieuwe gebieden snel kan plaatsvinden. Snelle of plotselinge veranderingen in het voorkomen van de broedvogels kan dus ook het gevolg zijn van veranderingen die zijn opgetreden in gebieden die op korte of zelfs grote afstand liggen van het nieuwe broedgebied. Ook de Kop van Noord-Holland is nu eenmaal geen geïsoleerd gebied waardoor sommige soorten zich hebben kunnen vestigen, omdat in nabij- of verder weg gelegen gebieden de omstandigheden zijn veranderd. Al in de jaren zeventig sprak men over het zogenaamde Flevo-effect. Dat hield in dat door het ontstaan van een groot riet- en moerasgebied in Flevoland zich daar geleidelijk een aantal soorten vestigden die vanwege hun grote broedsucces tenslotte ook de omgeving gingen koloniseren. Soorten die hier vroeger niet of nauwelijks voorkwamen, zijn op die manier ook in Noord-Holland terecht gekomen. Het meest spectaculaire voorbeeld is de Grauwe Gans. In de 'Broedvogels van 1971' stond nog vermeld dat er in 1932 een paar in de Wieringermeer moet hebben gebroed, maar dat aan de juistheid van het broedgeval ernstig moet worden getwijfeld. Maar 50 jaar later broeden er 5.000-7.000

paren, nadat omstreeks 1990 de invasie was begonnen, zodat boeren de Grauwe Gans als een ware plaag zijn gaan beschouwen. De ganzen vestigden zich sinds de jaren negentig in snel tempo in moerassen en natte weilanden, waar ze worden aangetrokken door het grootschalige aanbod van eiwitrijk raaigras. De Grauwe Gans is de nieuwe weidevogel geworden en in zijn kielzog zijn ook soorten als Canadese Gans en Brandgans als broedvogel verschenen. De beide laatste soorten zijn nakomelingen van ontsnapte of losgelaten vogels, maar bij brandganzen komen vermoedelijk ook vogels voor uit noordelijke broedgebieden die zich al of niet hebben gemengd met hun tamme soortgenoten en in het voorjaar niet meer wegtrekken naar het hoge noorden.

Ganzen en ook andere watervogels, zoals eenden, hebben het vermogen om een gebied snel te koloniseren. Dat komt enerzijds omdat ze grote legsels produceren en soms zelfs in staat zijn tot vervolglegels, anderzijds omdat ze een relatief hoge leeftijd bereiken als een gebied geschikt is om er te leven en zich voort te planten. Andere voorbeelden van watervogels die in de afgelopen 50 jaar snel zijn toegenomen zijn Kuifeend en Krakeend. Bij deze soorten is het niet helemaal duidelijk wat daarvan de

Explosieve groei van de Krakeend.

Foto: Dijen Thio

oorzaak is, maar ook hier spelen veranderingen elders vermoedelijk een rol. De Kuifeend was in de jaren zeventig al algemener geworden; de plotselinge toename van broedparen die op enkele plaatsen begon (infiltratiegebieden in de duinen en de Beemster) begon rond begin jaren zestig. Men veronderstelde in die tijd dat de soort naar het westen was uitgeweken, omdat broedgebieden in Oost-Europa en Siberië verdroogden, maar misschien lag de oplossing ook dichterbij huis. Door de toegenomen eutrofiëring van onze binnenwateren door de uitstroom van meststoffen uit de landbouw, nam de voedselrijkdom toe en dat was aanvankelijk gunstig voor jonge Kuifeenden die zelfstandig duikend hun voedsel moeten zoeken en belang hebben bij een dicht aanbod van watervlooien en aanverwante soorten om in hun hoge energiebehoefte te voorzien. Ook de Krakeend heeft een explosieve groei van het aantal broed-

vogels laten zien. In 1970 broedden er enkele paren, weliswaar werd toen al gezinspeeld op enige toename, maar de groei heeft alle verwachtingen overtroffen. Ze broeden nu in opvallend aantal vooral in de lage delen van de provincie en het aantal broedparen wordt geschat op meer dan 6.500. Hoe de kolonisatie heeft plaatsgevonden is niet helemaal duidelijk, hoewel er al broedenclaves waren oostelijk van ons land en vermoedelijk ook hier het Flevo-effect een rol heeft gespeeld. Ook hier kan eutrofiëring en daardoor grotere vorming van algenvegetaties een rol hebben gespeeld, hoewel we dat niet zeker weten. Maar op de een of andere manier zijn delen van ons landschap kennelijk geschikter geworden om zich er te vestigen. Bij grote en opvallende soorten, zoals ganzen en eenden valt toe- of afname het eerst op. Maar er zijn ten gevolge van het Flevo-effect ook andere broedvogels verschenen. In 1970 was er nog

Ook de Blauwborst is door het Flevo-effect sterk toegenomen in Noord-Holland.

Foto: Djen Thio

maar een enkel broedgeval van de Blauwborst, maar na die tijd heeft uitbreiding plaatsgevonden via het Amsterdamse havengebied, dat toen nog sterk verruigd was, en de infiltratiegebieden in de duinen. Nu broeden Blauwborsten verspreid, met zwaartepunten in de duinen, de verruigde gebieden in Laag-Holland en de Wieringermeer met naar schatting ruim 1.000 paar. De Baardman die in 1970 nog Baardmees heette, is misschien iets toegenomen sinds die tijd, hoewel de soort vóór 1966 zeldzaam was; in feite is het beeld hier minder duidelijk, omdat er grote populatieschommelingen voorkomen als gevolg van strenge of zachte winters. Ook de Buidelmees, die in 1970 nog niet voorkwam, heeft zich via het Westelijk Havengebied van Amsterdam gevestigd, maar na een kleine toename, zijn ze sinds 2010 (vrijwel) weer uit ons gebied verdwenen.

In hoeverre het aantal broedparen van de meer algemeen voorkomende moeras- en rietvogels is beïnvloed door het ontstaan van de rietmoerassen in Flevoland, valt moeilijk na te gaan. Soorten als Kleine Karekiet en Bosrietzanger, die in smalle rietkragen of

geïsoleerd liggende verruigde rietperceeltjes kunnen broeden, worden vaak over het hoofd gezien en toe- of afname is moeilijk vast te stellen. Bovendien zijn veel soorten lange-afstandtrekkers, zodat schommelingen in de aantallen ook veroorzaakt kunnen zijn door problemen op de trekweg of in het wintergebied. In 1970 werd bijvoorbeeld het aantal broedparen van de Rietzanger op 3.500-4.000 geschat. In de periode 1970-80 was er sprake van een sterke daling die samenhang met droogteperioden in de Sahel, het overwinteringsgebied, maar vanaf 1995 was er een langzaam herstel, zodat de aantallen nu weer de oude waarden hebben bereikt. Voorkomen, toe- en afname zijn ook afhankelijk van beheer- en beschermingsmaatregelen en veranderingen in het landschap van tijdelijke of meer permanente aard, zoals moerasontwikkeling, waterberging, verruiging aan stadranden, het ontstaan van overjarig rietland of rietzomen met bewust oogmerk of juist door achterstallig beheer, waardoor habitats ontstaan die (tijdelijk) aantrekkelijk zijn voor Snor, Sprinkhaanzanger en Rietgors, drie soorten die vaak snel nieuwe gebieden koloniseren. De Sprinkhaanzanger is zeker talrijker geworden en komt ook buiten het duingebied op meer plaatsen voor. De Snor is redelijk stabiel gebleven met nog altijd een zwaartepunt in de Zaanstreek waar pogingen zijn gedaan tot het herstel van moerassen, waar ook de Roerdomp van heeft geprofiteerd; die lijkt sinds 1970 iets toegenomen, maar wordt door toegenomen recreatie en de Vos bedreigd. De Zaanstreek herbergt het merendeel van de Roerdomppopulatie, die daar rond de 50-60 broedparen bedraagt, ongeveer een kwart van de hele Nederlandse populatie. Rietgorzen zijn duidelijk talrijker geworden en komen verspreid over de hele Noordkop voor, vooral door de toename van overjarig rietland. Alleen de Grote Karekiet, in 1970 nog een redelijk algemene broedvogel langs brede vaarten met brede rietkragen, is verdwenen. Die achteruitgang wordt in verband gebracht met de toegenomen recreatie en de achteruitgang van de rietkwaliteit ten gevolge van de toegenomen eutrofiëring, maar mogelijk spelen ook andere factoren een rol. De soort bevindt zich hier aan de rand van zijn verspreidingsgebied en inkrimping van de hele populatie wordt aan die randen dan eerder zichtbaar.

Winter

Voor standvogels die ook 's winters in of rond het broedgebied verblijven kunnen strenge winters grote invloed hebben op het broedvogelbestand in de jaren erna. Dat geldt vooral voor soorten die open water nodig hebben voor hun voedsel. Als kanalen en sloten dichtvriezen worden vissen en andere waterdieren onbereikbaar wat kan leiden tot sterfte van IJsvogels, Blauwe Reigers, Meerkoeten en Waterhoentjes, die voor hun voedsel (deels) afhankelijk zijn van waterdieren. In de afgelopen 50 jaar zijn die strenge winters nauwelijks voorgekomen, alleen in 1979, 1984-86 en 2008/9 waren er wat langere perioden van aanhoudende vorst die tot (tijdelijke) dalingen hebben geleid van het aantal broedparen: vooral IJsvogels lieten na 2008 een sterke daling zien. Blauwe Reigers, waarvan het aantal in 1971 nog op 350 paar werd geschat, profiteerden van de zachte winters. Nu broeden er ongeveer 2.000 paar boven het Noordzeekanaal, die in de loop der tijd steeds meer gespreid in kleinere kolonies zijn gaan broeden, wat kan samenhangen met de grotere voedselrijkdom in onze sloten of een afgenomen schuwheid, waardoor steeds vaker wordt gebroed in een urbane omgeving.

Blauwe Reigers profiteren van de zachte winters.

Foto: Jan Stok

We beschikken nauwelijks over gegevens van aantallen broedvogels in de 19^e en begin 20^e eeuw, maar standvogels als Huis- en Ringmus, Winterkoning, Merel, Boomkruiper, mezen en Goudhaan moeten in die tijd, waarin strenge winters regel waren, zeker minder talrijk geweest zijn dan nu. Niet alleen zijn de winters nu minder streng, maar veel soorten nemen 's winters nu ook hun toevlucht tot stedelijke gebieden, waar het warmer is en meer voedsel aanwezig is. Maar schommelingen in de jaarlijkse aantallen van dergelijke soorten kunnen vaak nog worden herleid tot min of meer ongunstige winteromstandigheden. Ze zijn echter niet altijd goed te documenteren, omdat het gaat om algemeen voorkomende soorten die niet goed te tellen zijn. Van de Zanglijster weten we dat na 1971 door enkele opeenvolgende strengere winters de

Door minder strenge winters is de Winterkoning tegenwoordig talrijker.

Foto: Dijen Thio

aantallen duidelijk afgenomen waren in de jaren daarna, maar nu zijn de aantallen veel hoger, wat ook samenhangt met de toegenomen bebossing. Vooral kleine soorten met een grotendeels insectendieet, zoals Winterkoning, kunnen jaarlijks sterk in aantal variëren.

De aantallen van trekkende soorten zijn vanzelfsprekend ook onderhevig aan omstandigheden in de wintergebieden. Lange-afstandtrekkers hebben niet alleen te maken met veranderingen op het Afrikaanse continent, waar bevolkingstoename, ontbossing, overbegrazing en droogteperioden grote impact kunnen hebben op de overlevingskans van bepaalde soorten. Bekend is de langdurige droogteperiode in de Sahel in de jaren zeventig en tachtig, die leidde tot een sterke daling van broedende Rietzangers en vermoedelijk, hoewel minder duidelijk, ook van andere rietvogels, Zomertalingen en zwaluwen. De broedpopulatie Rietzangers heeft zich na 1995 weer hersteld, hoewel er daarna ook weer een landelijke daling was in 2003 met na dat jaar weer een langzame toename.

De Wielewaal die in 1971 nog in klein aantal broedde in de duinen, Robbenoord en een aantal wat grotere polderbosjes zoals Wildrijk en Ananas, is nu vrijwel verdwenen, hoewel de omstandigheden in het broedgebied niet veranderd lijken. Het ligt voor de hand de oorzaak hiervan voor een belangrijk deel in het wintergebied te zoeken.

Korte-afstandtrekkers die meestal snel terugkeren naar het broedgebied, zoals Kievit, Tjiftjaf, Zwartkop, Witte Kwikstaart en Boomleeuwerik die dicht bij huis overwinteren in Frankrijk of Spanje, kunnen behoorlijk worden gedecimeerd door de jacht of worden overvallen door laat invallende vorst, als ze al op weg zijn naar het broedgebied.

Predatie

Zoals al eerder vermeld, is predatie een belangrijke factor die invloed heeft op het al of niet succesvol broeden van vogels. Het landschap van Noord-Holland is in de loop van de laatste halve eeuw steeds verder gefragmenteerd, bovendien zijn grote delen verparkt door de aanleg van recreatiebosjes, voetbalvelden, golfterreinen, campings en parken in steden en dorpen. Dat heeft ook predatoren aangetrokken, met name de Vos die zich niet alleen in de duinen vestigde omstreeks de jaren zeventig, maar zich sinds de jaren tachtig ook heeft verspreid over steden en de natte veen- en kleigebieden van het platteland, waar altijd voedsel aanwezig is. Vooral groundbroeders, zoals weidevogels, hebben daaronder te lijden, maar het zou te kortzichtig zijn de Vos overal de schuld van te geven. Door de toegenomen urbanisering hebben zich ook een groot aantal andere potentiële predatoren gevestigd of zijn de aantallen hiervan groter geworden. Grote aantallen ratten, katten en honden, kleine roofdieren en Egels vormen een bedreiging van eieren en pasgeboren kuikens. Bovendien zijn door de toegenomen bebossing en beschermingsmaatregelen Zwarte Kraai, Kauw, Gaai en Ekster veel talrijker geworden, evenals Blauwe Reigers, Buizerd en Sperwer die zich over de hele provincie hebben verspreid. Het negatieve effect hiervan op de broedvogelpopulatie is vaak moeilijk meetbaar, maar vrijwel alle op de grond broedende soorten zijn in aantal gedaald. In de duinen zagen we al dat op het vasteland Wulpen en meeuwen zijn verdwenen door de komst van de Vos, en in de polder laten de aantallen weidevogels sinds de jaren zestig nog steeds een dalende trend zien, maar dat geldt ook voor Zwarte Stern, Visdief, Kokmeeuw, Wilde Eend en Patrijs, voor zover die al niet verdwenen zijn. In natuurlijke omstandigheden hebben in open landschappen op de grond broedende

Vos op jacht in de weilanden rond De Putten.

Foto: Jan Stok

soorten alleen kansen op predatie te ontwijken als ze in uitgestrekte open gebieden broeden, en die zijn bij ons praktisch verdwenen.

We zagen al eerder dat sommige soorten het vermogen hebben zich aan predatie te onttrekken. De verplaatsing van het broedgebied in de duinen van Stormmeeuw, Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw naar de daken van huizen en industriegebieden in de nabijgelegen stadse bebouwing van Alkmaar en omstreken, is een rechtstreeks gevolg van de predatiedruk. De verplaatsing werd onder meer mogelijk, omdat meeuwen hun jongen in de periode tot het vliegvlug worden voeden, zodat voedsel van elders kan worden aangevoerd. Ook Visdief en Kokmeeuw doen dat, hoewel die hier nog niet op daken zijn aangetroffen. Scholeksters daarentegen wel. Het is een van de weinige weidevogels die ook in de beginfase zijn kuikens voedt, zodat ze niet afhankelijk zijn van bodemdieren in de directe omgeving van het broedgebied, maar die ook van andere plekken kunnen aanvoeren. Scholeksters kunnen daarom ook op daken broeden die meestal kaal of schaars begroeid zijn, het voedsel voor hun kuikens voeren ze aan uit wegbermen of graslanden in de omgeving. In één van de laatste Kleine Alknummers stond de suggestie dat ook Watersnippen tot iets dergelijks in staat zijn omdat zij ook hun jongen voeden, maar vermoedelijk zoeken ze dan toch locaties met dichte begroeiing en die vind je op daken meestal niet.

De achteruitgang van de Wilde Eend heeft vermoedelijk ook te maken met predatiedruk. Juist Wilde Eenden, aangelokt door hun tamme soortgenoten, houden zich graag op bij boerderijen en in stadsparken, waar meestal veel voedsel is, maar ook de predatiedruk opvallend hoog.

Visdieven en Kokmeeuwen, die vroeger vaak in kleine kolonies broedden in veen- of kleigebieden in de polders, zijn daar grotendeels verdwenen en broeden tegenwoordig op plaatsen die moeilijk of niet bereikbaar zijn voor landpredatoren, zoals buitendijkse eilanden of afgesloten delen langs de kust of op de zandplaat de Kreupel in het IJsselmeer. Dat geldt ook voor een nieuwkomer als de Zwartkopmeeuw, die in 1999

als broedvogel verscheen bij de Vooroever in Wervershoof, nadat er in de jaren zeventig in de Schoorlse Duinen al enkele paren hadden gebroed. Nadien heeft de populatie zich uitgebreid naar Wieringen, de Kinseldam en de Kreupel in het IJsselmeer op voor landroofdieren niet of moeilijk te bereiken of afgerasterde plaatsen.

Uiteindelijk is ook de Lepelaarkolonie in het Zwanenwater verdwenen door predatiedruk. Aanvankelijk broedde de populatie in de rietvegetatie, maar na de komst van de Vos op de bodem van een afgerasterd gedeelte, zodat ze gevrijwaard waren van vossen-
vraat. Maar daar zijn ze uiteindelijk weer verdreven door Aalscholvers die zich ook op die plaats thuisvoelden. De Lepelaars zijn voor een deel uitgeweken naar het vosvrije Texel en enkele kleine kolonies langs de Waddenzee en de IJsselmeerkust.

In hoeverre andere grondbroeders hebben geleden onder de komst van vossen is niet goed na te gaan. Veel hangt af van plaatselijke omstandigheden en eventuele alternatieve broedmogelijkheden. Maar lokaal zijn die gevolgen soms duidelijk zichtbaar. De vrij grote Bergeendenpopulatie die broedde in het Robbenoord is vrijwel verdwenen en dat geldt waarschijnlijk ook voor de broedende Houtsnippen in dat gebied. Ook de Bruine Kiekendief die in de Wieringermeer in de rietkragen van de bredere poldersloten broedde, is daar duidelijk afgenomen, naar men aanneemt ook door de komst van de Vos.

Door het plaatsen van afrasteringen wordt op sommige plaatsen geprobeerd op Vossen buiten een broedplaats te houden. Dat gebeurt vooral bij in kolonies broedende soorten die broeden op open terreinen met schaarse vegetatie, zoals Visdieven, Kluten en plevieren. Zeer succesvol was de vestiging van een grote kolonie Grote Sterns en een klein aantal Visdieven en Dwergsterns in De Putten. Grote Sterns broeden in de jaren negentig nog niet op het vasteland. Na de herinrichting van het gebied rond 2015 werd het een geschikt broedgebied. In de jaren daarvoor pleisterden er al vele honderden vogels en in 2016 kwamen de eerste broedparen. De aantallen groeiden tot meer dan 3.000 paar, tot de vogelgriep daar in 2022 een eind aan maakte.

De fraaie kolonie Grote Sterns in De Putten werd in 2022 door de vogelgriep weggevaagd.

Foto: Jan Stok

Havik met geslagen Postduif op weg naar de jongen.

Foto: Jan Stok

Ook de Havik die na vestiging in de duinen langzamerhand op steeds meer plaatsen in de polder voorkomt, heeft invloed op aantallen of verschuivingen in het voorkomen van een aantal broedvogels. Bosuilen waarvan het broeden in de duinen rond 1971 nog niet helemaal zeker was, namen vanaf 1990 aanzienlijk toe, maar daalden weer door de komst van de Havik. Ook de Sperwer, die rond 1970 niet meer broedde in de duinen en zich in de jaren tachtig daar langzaam herstelde, nam met de komst van de Havik weer af, vooral in de meer open bosbestanden. In de duinen zijn ze daarom zeldzamer geworden, maar tegelijkertijd zien we een sterke toename in parkachtige landschappen en kleine bosjes in de polder, vooral op plaatsen waar de Havik nog niet is doorgedrongen.

Van een aantal opvallende vogels in het duingebied weten we dat hun aantallen zijn afgenomen door de komst van de Havik. Dat geldt voor Eksters en Kauwen die een relatief gemakkelijke prooi vormen, maar ook voor Groene Spechten, waarvan het zwaartepunt in het voorkomen geleidelijk is verplaatst van de duinen naar grotere boerderijtuinen en parken. De Goudvink, een zeer incidentele broedvogel in de duinen rond 1971, breidde zich rond de eeuwwisseling langzaam uit door de toegenomen vorming van struwelen, maar door de komst van Sperwer en Havik zijn de aantallen weer op zijn retour.

De Slechtvalk is ook een nieuwkomer die vanuit Duitsland hier sinds 2003 is gaan broeden op hoge torens bij de Centrale Hemweg en later op het hoogoverterrein bij IJmuiden en in de Zaanstreek. Ze vangen hun prooi boven steden, weiden en bossen en die prooi bestaat uit vogels van allerlei grootte, maar voornamelijk Spreeuwen, postduiven en andere duivensoorten.

Verplaatsingen

Door veranderingen in de vegetatie, stadsuitbreiding en predatiedruk zijn er de afgelopen halve eeuw grote veranderingen opgetreden in de verspreiding van heel veel vogelsoorten. In een aantal gevallen heeft dat tot afname van bepaalde soorten geleid of zelfs het verdwijnen ervan, in andere gevallen juist tot toename. Verder valt op dat er ook

De Groene Specht heeft zich door predatiedruk van de Havik meer naar de binnenduinrand verplaatst. Foto: Jan Stok

sprake is geweest van grote verplaatsingen. We zagen al hoe predatie door Vos en Havik geleid hebben tot het verdwijnen van sommige soorten in het duin, zoals de Wulp, terwijl een aantal andere is uitgeweken van het middenduin naar de binnenduinrand en boerderijtuinten, zoals de Groene specht die speelweiden, parken en begraafplaatsen met kort gras opzoekt of zoals de meeuwen die zich hebben kunnen vestigen op daken en industrieterrinen in de omgeving. Soms hebben die verplaatsingen te maken met een complex van factoren. Ransuilen zijn meer verspreid gaan broeden in de polder (wat ze ook al deden in de jaren zeventig), omdat ze niet alleen last hadden van Havik en Bosuil in de duinen, maar ook omdat de dichter wordende vegetatie de muizenvangst bemoeilijkte en geschikte nestgelegenheid schaarser werd door het verdwijnen van de Ekster die ook door Havik en Buizerd werd verjaagd.

Boomleeuweriken en Boompiepers zijn door de bosvorming in de duinen talrijker geworden in het brede deel van het noordelijke duingebied ten noorden van Egmond, omdat het kalkarmere duin een meer open karakter heeft behouden. En Eksters, Zwarte Kraaien, Kauwen en Gaaien zien we steeds meer in een urbane omgeving, omdat er een overvloed aan voedsel is voor deze alleseters en er van bejaging of vervolging nauwelijks meer sprake is. Een aantal soorten blijkt zeer flexibel te zijn in de keuze van hun broedplaats. Dat zijn vooral soorten die te maken hebben met snellere veranderingen in hun broedgebied. Sterns, plevieren en Kluten bezetten snel nieuwe stranden en zandige habitats, zoals de Razende Bol, die vaak een tijdelijk karakter heb-

Scholekster met jong in het stedelijk gebied van Alkmaar.

Foto: Jan Stok

ben of door beheermaatregelen in permanente staat worden gehouden. Enkele soorten blijken over een groot aanpassingsvermogen te bezitten. We zagen al dat Scholeksters daken hebben gevonden om te ontsnappen aan predatiegevaar, maar al in de eerste helft van de vorige eeuw hadden zij de weg van strand en duin naar de beweide graslanden gevonden, waardoor de aantallen sinds 1955 enorm waren gestegen. Voedselproblemen op het wad in de winter en de weidevogelproblematiek hebben de laatste decennia weer gezorgd voor een daling sinds de jaren negentig.

Een bijzonder geval is de Bergeend. Die was vroeger vooral broedvogel van de duinen en de Wieringermeer, maar is daar nu vrijwel verdwenen. Hij heeft zich nu in grote aantallen in het polderland gevestigd. Het verdwijnen van broedplaatsen (konijnenhollen) en verdroging van het duin is daar de oorzaak van. In de jaren zeventig ondernamen volwassen vogels dagelijkse voedselvluchten van het duin naar de polder om daar te foerageren in de sloten op kreeftjes en andere waterdiertjes. De jongen die in het duin geboren waren moesten vaak lange gevaarlijke wandelingen door het duin maken om bij de voedselgronden te komen. Vanaf de jaren zestig zien we dat Bergeenden besloten in de polder zelf te gaan broeden in afvoerpijpen, hooioppers en andere hollen, dichterbij de plaats waar voedsel aanwezig is. Het heeft geleid tot een bijna vertienvoudiging van de aantallen. Helemaal zonder risico is die verhuizing overigens niet. Oude vogels komen na de rui al in december/januari in de polder terug en langdurige vorst in het vroege voorjaar kan tot grote sterfte leiden.

Exoten en invloed van invasies

Ook een aantal exoten heeft vaste voet aan de grond gekregen. Er zijn twee spectaculaire voorbeelden, die niemand kunnen zijn ontgaan. Vanuit de zuidelijke duinen is de Nijlgans opgerukt en nu verspreid over de hele provincie. De Halsbandparkiet heeft zich verspreid over stedelijke habitats, daarbij geholpen door wintervoeding en het warmere milieu in de steden. Verder hebben zich invasieve soorten gemeld, waarvan de

De Halsbandparkiet rukt op in het stedelijk gebied.

Foto: Dijen Thio

Appelvink de meest opvallende is. Kruisbekken broeden ongeregeld in kleine aantallen en dat geldt ook voor Kwartels die meestal in wat uitgestrektere landbouwgebieden worden gehoord, zoals in de Wieringermeer.

Conclusie en toekomst

In de loop van een halve eeuw is de broedvogelbevolking van Noord-Holland Noord aanzienlijk veranderd. We hebben een redelijk betrouwbaar beeld kunnen krijgen hoe broedvogels in het gebied zich in een betrekkelijk korte tijd hebben aangepast aan veranderingen die in het landschap hebben plaatsgevonden. Een van de

belangrijkste kenmerken van het beschreven gebied is dat het landschap met een betrekkelijk klein oppervlak steeds verder is opgedeeld in verschillende habitats met een groot aantal randzones, zodat er een kleinschalig mozaïek is ontstaan waarin vooral een groot aantal generalisten zich prima thuis voelen. Kort samengevat kunnen we vaststellen dat vooral de boerenlandvogels inclusief de weidevogels in aantal zijn gedaald of zelfs verdwenen, dat de meer algemene bosvogels zich hebben uitgebreid over het platteland en de meer verstedelijkte habitats, en dat door beschermingsmaatregelen, andere opvattingen over 'schadelijk wild' en het verbod op bepaalde pesticiden (DDT etc.) meeuwen, kraaiachtigen en roofvogels talrijker zijn geworden. Het maken van kunstmatige broedgelegenheden en aanpassingen in het landschap hebben een gunstig effect gehad op een aantal soorten, zoals Gierzwaluw en Grote Stern. Verder blijkt predatiedruk een grote invloed te hebben op de afname en verspreiding van een aantal soorten.

Ook veranderingen buiten Noord-Holland Noord hebben het komen en gaan van bepaalde soorten beïnvloed. Het meest opvallend is de komst en explosieve toename van bepaalde ganzensoorten. Nadat ze zich in het gebied hadden gevestigd, vonden zij in de eiwitrijke raai-grasvelden prima bestaansmogelijkheden. In de jaren zeventig was er met name in de duinen een grote plotselinge toename van Kleine Barmsijs, afkomstig van een groeiende populatie in Engeland, maar die is geruisloos weer ingestort en nu bijna verdwenen. Blauwborsten, die in 1970 nog schaars voorkwamen, hebben zich over het gebied verspreid (Flevo-effect) en we kunnen verwachten dat ook vogels waarvan het verspreidingsgebied zich uitstrekt tot de nabije omgeving in de toekomst in het gebied zullen gaan broeden, als de omstandigheden gunstig zijn. Graszanger en Cetti's Zanger die nu al onregelmatig broeden of rondzwerven, worden door klimaat-

Grote Zilverreiger toekomstig broedvogel in Noord-Holland?

Foto: Jan Stok

verandering mogelijk algemenere broedvogels, Buidelmezen die in de jaren negentig al broedvogels waren en daarna afnamen, herstellen zich misschien en uit het oosten rukken ook een aantal soorten op, die zich hier al onregelmatig laten zien. Jaarlijks worden Krekeltzanger en Noordse Nachtegaal gehoord en worden territoria van Roodmussen vastgesteld in de noordelijke duinen en dat kunnen voortekenen zijn van broeden in de toekomst. Grote Zilverreigers die nu al 's winters in grote aantallen voorkomen en in de Oostvaardersplassen broeden, kunnen evenals de Kleine Zilverreiger broedvogel worden. Ooievaars kunnen we ook (weer) verwachten, nu de soort in Zuid-Holland en Utrecht en langs de Vecht na geslaagde herintroductie pogingen toeneemt. Maar zeker weten doen we het natuurlijk niet.

Van bijzondere betekenis voor het behoud of de komst van broedvogels zijn gerichte beschermingsmaatregelen. Zeer succesvol bijvoorbeeld zijn de activiteiten van ijsvogel-, kerkuil- en steenuilwerkgroepen die hebben geleid tot de komst, toename of stabilisatie van de drie soorten.

Een factor die grote invloed kan hebben op onze toekomstige vogelbevolking en waarvan we het effect nu nog nauwelijks kunnen inschatten, is de invloed van bacteriën, virussen en parasieten die bepaalde soorten bedreigen. Pimpelmezenpopulaties in Engeland en Duitsland hebben last van luchtweginfecties die veroorzaakt worden door een bacterie. Groenlingensterfte wordt gemeld als gevolg van 'het geel', die ontstekingen veroorzaakt door zich snel verspreidende parasieten, die ook al eerder werden aangetroffen bij duiven en vinkachtigen. En naast het Usutu-virus dat in sommige delen van ons land tot achteruitgang van de Merel heeft geleid, worden we de laatste jaren geconfronteerd met het vogelgriepvirus dat tot nu toe vooral watervogels en in kolonies broedende soorten bedreigt, zoals Grote Stern en mogelijk Kokmeeuw en waarvan we het nadelige effect nog niet goed kunnen overzien.

Waar we ons van bewust moeten zijn, is dat al die veranderingen en verwachtingen feitelijk maar in een korte periode hebben plaatsgevonden. In feite zijn we de laatste

halve eeuw wat beter geïnformeerd over het wel en wee van de broedvogelbevolking. Van vroegere perioden weten we vrijwel niets. Daarvan zijn schaarse aantekeningen beschikbaar. We zijn dus ook niet goed in staat om vast te stellen hoe die veranderingen passen in een in de loop der eeuwen veranderd landschap. Uit de 19e eeuw weten we dat vooral standvogels zeldzamer waren dan tegenwoordig. Ze werden of meer vervolgd of hadden meer te lijden van de strenge winters, die toen nog algemeen voorkwamen. Maar vogels die de uitgestrekte moerassen en graslanden bevolkten waren vermoedelijk talrijker. Weidevogels beleefden hun topperiode in de eerste helft van de 20e eeuw. In ieder geval kunnen we vaststellen dat de bevolkingstoename en de industrialisatie van het boerenbedrijf het landschap gedurende de laatste 50 jaar veel sneller heeft veranderd dan in de tijd daarvoor. Er gaat een verhaal dat Thijssse in de jaren twintig in Huize Fochteloo aan de duinrand in Bakkum in de vooravond de Griel hoorde roepen in de duinen en de Kwartelkoning in de oostelijk gelegen polders. Die tijd zal vermoedelijk niet terugkomen.

Literatuur

- Alley N WF, LMJ van den Bergh, S Braaksma, ThJFA ter Haar, DA Jonkers, HN Leys & J van der Straaten (red.) 1971. *Avifauna van Midden-Nederland*. Van Gorcum & Comp. NV.
- Ruitenbeek W, CJG Scharringa & PJ Zomerdijk (red.) 1990. *Broedvogels van Noord-Holland*. Uitg. SVN & Provincie Noord-Holland.
- Saris F 2007. *Een eeuw vogels beschermen*. KNNV Uitgeverij.
- Scharringa CJG & W Ruitenbeek, m.m.v. PJ Zomerdijk (red.) 2010. *Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels*. Uitg. SVN & Landschap Noord-Holland.
- Smulders BJ, A Joosse & RJ Smulders-de Smit 1969. *Avifauna van Walcheren*. Wet. Med. KNNV No. 82.
- Spaans AL & C. Swennen 1968. *De Vogels van Vlieland*. Wet. Med. KNNV No. 75.
- Van Erve FJH, HKM Moller Pillot, ABLM Wittgen, S Braaksma, WHTh Knippenberg & VFM Langenhoff (red) 1971. *Avifauna van Noord-Brabant*. Van Gorcum & Comp. NV.
- Van Ijzendoorn ALJ 1957. *Broedvogels van Wieringen*. Wet. Med. KNNV No. 25.
- Van Orden C & AJ & LJ Dijkse 1967. *De Vogels van Texel*. Uitg. Texelse Museumvereniging.
- Verkerk W 1967. *Vogels van de duinen. Avifauna van het Noordhollands Duinreservaat*. Wet. Med. KNNV No. 70.
- Vogelbeschermingswacht "Zaanstreek" 1983. *Zaanse Vogels*.
- Werkgroep Weidevogels Noordhollands Noorderkwartier 1982. *Weidevogels in Noordhollands Noorderkwartier*. Publicatie S.V.N.
- Zomerdijk PJ, C van Orden, K Zwart, W Verkerk, B Muusers, HE Fabritius & C de Vries (red.) 1971. *Broedvogels van Noord-Holland Noord*. Publicatie vogelwerkgroep Noordhollands noorderkwartier. Uitg. J. Heijnis Tsz., Zaanwijk.
- Zomerdijk P 2017. *Neemt de wilde eend af?* Tussen Duin & Dijk 16(2): 4-7.
- Zomerdijk P 2018. *Verparking in Noord-Holland*. Tussen Duin & Dijk 17(4): 4-7.

Piet J. Zomerdijk, pieter.zomerdijk@planet.nl

Excursie Zuid-Holland (Goeree-Overflakkee)/ Zeeland(Schouwen-Duiveland), 25 februari 2023

Marjan Dekker

Volgens plan vertrokken we om 07.00 uur met twee auto's en zeven vwg-Alkmaarleden. De chauffeurs Rob en Elias zouden weer aardig wat kilometers rijden vandaag. Na een paar druppels op de voorruit bleef het de rest van de dag droog en

Op de terugweg van de hut werden we verrast door "hoogwater". Foto: Rob Struyk

overwegend zonnig. De gure wind maakte het wel koud. Kees Roselaar, die alles zo fijn administreert, zat in de andere auto dan waarin ik zat. De eerste notitie was bij Uitgeest: een opvliegende *Buizerd*. We reden onafhankelijk van elkaar richting onze eerste stop direct na de Haringvlietdam met z'n sluisen (daarover later meer...) vlakbij de buitenhaven van Stellendam bij Goedereede. De laatste kilometer bleken we gewoon vlak achter elkaar te rijden. Na zo'n 250 foeragerende *Bonte Strandlopers*, 45 *Kluten*, een *Wulp*, *Scholekster* en *Tureluur* bij hoog tij (dus meest ver weg op het water) gezien te hebben, sloten de broer van Elias en een vriend zich bij ons aan. Zo'n 68 *Futen*, 42 *Krakaenden* en 2 *Middelste Zaagbekken* (laatste twee soorten in winterkleed) dobberden in de buitenhaven. De 'Miza's' waren aan het foerageren.

Dan, óp naar de vogelkijkhut even achter de **Haringvlietssluisen**. Nou ja, hut... vogelobservatorium heet het. De naam is 'Tij'. Ondanks dat we niet allemaal naar hetzelfde konden kijken en zéker niet allemaal tegelijkertijd naar hetzelfde en we ons om beurten bij een gat in vele bochten moesten wringen om ergens iets in de kijker te wurmen, bleef de stemming goed, of ook wel gelaten. Af en toe probeerde je weer eens bij een of andere opening of je iets kon zien bij een van de Scheelhoekeilanden of op de

rest van het Haringvliet en of je dan het beeld stil kon houden, want scheefstaand en gekronkeld-en-al ergens met de elleboog steun vinden is hier duidelijk van ondergeschikt belang. De vloer, de wand en het binnenwerk lopen nergens recht. Het heet dan ook wel een architectonisch juweeltje te zijn. Het is ons alle negen gelukt heelhuids weer buiten te komen, maar als iemand er nekkachten heeft opgelopen zou me dat niet verbazen.

Kees heeft toch weten te noteren: 20 *Bergeenden*, 16 *Pijlstaarten*, 10 *Wintertalingen*, 14 *Grote Zaagbekken* en drie *Middelste Zaagbekken*. In de verte 1 *Kleine Zwaan*, 1 *Grote Zilverreiger*, 1 *Grauwe Gans* en bijna verstoppt achter de jachthaven een eerste winter *Brilduiker* – foeragerend.

Vervolgens liepen we het mooie slingerende toegangspad door het groen weer terug, waarbij ook een *Cetti's Zanger*, *Kool-* en *Pimpelmee*s en *Heggenmus* werden genoteerd. Maar ook: in korte tijd was het pad op een paar plekken inmiddels onder water gelopen. Tja, het tij... De sluizen staan geregeld even iets open. Maar hier hadden we op de heenweg niet bij stilgestaan. Enkelen van ons deden de schoenen uit en waadden op

blote voeten tot het pad weer droog was. Ik zag ook wel sokken uitgewrongen worden, maar ik heb geen klacht gehoord. En doorrr.

Sokken uitwringen.

Foto: Rob: Struyk

Iets verderop bij **Stellendam**

Scheelhoek Zuiderdiep weer uitgestapt: 101 *Kuifeenden* op het water en een *Tafeleend*. In de polders van Goedereede ook een *Groenling*, vier *Eksters*, een *Kauw* en *Turkse Tortel*, een overvliegend *Huismus*-mannetje, een opvliegende *Grote Bonte Specht* en zes *Vinken*. Een baltsende *Kievit* in zomerkleed, en een zingende *Veldleeuwerik*. Een *Witte 'Kwik'* in zomerkleed, ongeveer vijftig foeragerende *Kolganzen*, twee opvliegende *Graspiepers*. Twee foeragerende *Grote Zilverreigers* in winterkleed, zo'n 100 naar eten zoekende *Wulpen* en twee overvliegende *Holenduiven*. We hadden het naar onze zin.

De **Brouwersdam** op: twee foeragerende *Tureluurs* en *Zilverplevieren* in winterkleed en vijf foeragerende *Steenlopers* in winterkleed. Tot twee keer toe was er verder op zee een enorme groep opvliegende *Zwarte Zee-eenden* - meer dan 1000 (Zuid-Hollandse deel vanaf Brouwersdam) en meer dan 500 (Zeeuwse deel vanaf Brouwersdam) – met een klein aantal – respectieve-

De Grijze Wouw bij Renesse.

Foto: Rob Struyk

lijk minimaal vier en acht – *Grote Zee-eenden* ertussen. Drie *Eider*-adulten in winterkleed zaten dichterbij. Verderop langs de dam foerageerden een *Bontbekplevier*, twee *Paarse Strandlopers* en nog twee groepjes van zeven en zo'n tien *Steenlopers*. Aan het einde van de dam was er een opvliegende *Houtsnip* en vloog er een jagende *Torenavalk*, en ondertussen kregen we een specifiek doel, want de *Grijze Wouw* was weer in de buurt gesignaleerd! En daar stonden we dan rond 13 uur in Renesse bij Slot Moermond naast de weg. Met meerdere mensen hadden we prachtzicht op de, iets groter dan *Torenavalk*, wit, blauwgrijs en zwarte vogel die tegenover ons in lage bosjes zat te rusten. Een foto van Rob wordt hier vast geplaatst...

Door naar de inlaagpolders **tussen Burgh-Haamstede en Kerkwerve** aan de Oosterschelde. Op vele plaatsen uitgestapt en onderweg een grote groep van zo'n 500 foeragerende *Rotganzen* gezien. En ja hoor, die ene *Zwarte rotgans* zat ertussen! Verder gezien: 4 *Lepelaars*, *Kleine Zilverreiger*, 2 *Zwarte Ruiters*, een *Kuifduiker*, *Witte Kwikstaart*, *Witgat*, 2 *Grote Zilverreigers*, 10 *Dodaarzen*, twee keer 2 *Buizerds*, 95 *Gruito's*, 7 *Kluten*, een *Grote Mantelmeeuw*, 6 *Sloebenden*, 12 *Krakeenden*, *Groenpootruiter*, 1500 opvliegende *Goudplevieren* in winterkleed, 23 *Kemphanen*, drie adulte *Nonnetjes*, groep van 40 *Kluten*, 10 *Kemphanen* en tussendoor in de verte een jagende vrouw *Blauwe Kiekendief*.

Het werd zo langzamerhand tijd om terug te keren naar Alkmaar. Kees (excursie leider) gunt degenen die de altijd hier overwinterende *Flamingo's* niet eerder gezien hebben daar ook nog een blik op: we rijden via Bruinisse (ZL) de Grevelingendam over naar Nieuwe-Tonge (ZH). Bij **Battenoord**, ver weg van ons en dichtbij de Grevelingendam, staan ze te foerageren: ongeveer 50 *Chileense* en zo'n 14 gewone *Flamingo's*. Paulette maakte wat foto's (dank je – MD) door een scoop en zo zagen we

Op zoek naar de Flamingo's bij Battenoord langs de Grevenlingendam.

Foto: Paulette Konijn

ze nog even mooi van dichtbij. Het was de omweg waard! Ook daar: drie *Torenvalken*. Bij **Stellendam** nog 75 *Krakeenden* en vanaf de A4 bij Vlaardingen nog 15 overvliegende *Halsbandparkieten*. Het was een prachtige en gezellige dag! Allemaal erg bedankt, met name Kees en de chauffeurs!

Marjan Dekker, dekmar2@gmail.com

Vogelen op de Hoge Veluwe, 29 april 2023

Hoe hét hoogtepunt van de dag veranderde in opnieuw euforie en trieste werkelijkheid

Mariska Dekker-Stam

Fris en fruitig aan de start van de dag. Want ik heb er zin in...

Beste medevogelaars, allereerst een puntje van aandacht t.a.v. dit verslag. Ik schrijf dit verslag vanuit mijn eigen belevingen van deze dag. Daarmee zou het kunnen zijn dat ik iemand te kort doe en of te veel *credit* geef. Bovendien zijn mijn belevingen heel waarschijnlijk niet jullie herinneringen. Wanneer ik vogels heb gemist, situaties en/of anekdotes heb vergeten, dan bij voorbaat excuus. Hopelijk delen we wel de gemeende interesse in niet alleen vogels, maar ook andere fauna en flora. Als meest recent lid van de VWG Alkmaar e.o. heb ik dit verslag met plezier geschreven. Ik hoop dat jullie met

een glimlach terugdenken aan deze dag (en mij na het lezen van dit schrijven nog steeds zien zitten als lid) en we samen nog vele succesvolle excursies mogen ondernemen.

05:45 wekkertje gezet om op tijd achter station Alkmaar te verschijnen. Even kennismaken en de auto's verdelen onder de groep. Het belooft een mooie zonnige dag te worden met weinig wind (NNW, 2 bft., 9 °C, maar oplopend naar 17 °C). We rijden met vijf auto's en 17 gelijkgestemden richting onze eerste stop. Toch anderhalf uur sturen, maar met Klaas als bijrijder (zijn hoveniersbedrijf heeft geen geheimen meer voor mij!) en Veronique achterin (onze stille kracht) is het een aangename rit. We parkeren even buiten het plaatsje Uddel aan de Aardhuisweg. Iedereen moest even wachten op de laatkomers (onze auto met mijzelf als chauffeur). Dat belooft wat...

De eerste stop, mijn absolute hoogtepunt van de dag, of toch niet...

Het plan om te starten bij ingang Schaarsbergen werd gisteravond bruut in de war geschopt door de aanwezigheid hier van een (gezenderde) Lammergier. Zeg maar een vogel van formaatje groter dan spreeuw. Hoe fantastisch is dat! Zenuwachtig en geplaagd door 'opvliegers' (lees: zweet, hetgeen de dames wellicht zullen herkennen) loop ik samen met de groep 2,5 km naar de plek van waarneming. Onderweg heerlijk getrakteerd op zingende *Bonte Vliegenvangers*, *Gekraagde Roodstaarten*, *Zwarte Mezen*, *Glanskoppen* en het 'gewone' spul. Daarnaast nog een *Havik* en *Appelwinken*.

Het enorme aantal *Veldleeuweriken* die onophoudelijk zingen vind ik een momentje voor mezelf waard. Even de ogen dicht en luisteren... Op de plek van waarneming dan toch ook een eerste teleurstelling. In al mijn naïviteit hoopte ik op alleen ons en de vogel. Maar een batterij aan medevogelaars met hun enorme toeters, de één nog groter dan de ander, stonden al te turen. Ik, die bijna altijd alleen aan het (uit) vogelen is, is dit toch wel een dingetje. Maar, ondanks dat ik geen groepsdier ben, is dit wel een reden dat ik lid geworden ben van de VWG. Samen ontdekken en leren van elkaar! *Anyway*, al snel werd ons duidelijk dat de gier er echt wel moest zitten. Bijna continu werden er door een *Buizerd* stootvluchten uitgevoerd. Een *Raaf* (voor mij een NNGV in NL) was daar ook in de buurt. Voor ons een bewijs van aanwezigheid.

Opeens was Pierre (onze begeleidende gids) foetsie. Hij bleek iets verderop te staan. Nu toch wel heel nerveus... Zou hij hem in de kijker hebben? Al snel zien de 'andere' vogelaars ons richting Pierre begeven en natuurlijk volgen zij als ware kuddedieren ons gedrag. Maar dan na ruim een uur, paniek!!

De *Lammergier* vliegt dan toch op en ik heb haar in m'n kijker. Stijf van de zenuwen, sta ik aan de grond genageld. (Hoe anders dan veel overige aanwezigen die letterlijk over elkaar heen buitelen, door elkaar rennen en roepen.) Ik volg haar hoe ze rustig cirkelend het luchtruim kiest. Al hoger tot ze uit het zicht verdwijnt. Misschien een minuut of iets meer kunnen waarnemen. Wow, wat een ervaring. En deze kan ik van mijn NNGV-lijst schrappen. Pierre, nu al bedankt voor je bezielende begeleiding, kennis en kunde. We lopen tevreden het pad terug naar de auto. Met volgens mijn 'slimme' horloge, ruim 5 km in de beentjes bereiden we ons voor op de volgende stop. Bij de parkeerplaats hoort Pierre nog een zingende *Fluiter*. We luisteren en zoeken, maar helaas, niet gezien.

De tweede stop, NP De Hoge Veluwe, mijn wraak zal zoet zijn...

We parkeren de auto's in het park, ingang Hoenderloo. De bedoeling is om te gaan fietsen. Fietsen? Ja, gewoon lekker ouderwets fietsen, zonder versnelling, zonder hand-

Per gratis fiets op verkenning in het Deelense Veld. Foto: Miranda Zutt-van der Made

rem, zonder elektrische aandrijving! Maar met achteruittraprem. Dat is voor sommigen even wennen. Ik werd een beetje (goed bedoeld) jaloers op Mart met z'n elektrische step. Gelukkig konden we wel kiezen uit alle kleuren, als die maar wit was. Amper opgestapt horen en zien we wederom een *Bonte Vliegenvanger*. Na ruim een kwartiertje fietsen stoppen we. Pierre hoort en ziet een 'MiBo'? Voor de minder ervaren mensen in de groep t.a.v. afkortingen (lees: mevr. Dekker-Stam): *Middelste Bonte Specht*. Super vet! En een zgn. doelsoort, *lifer* of in mijn geval, wederom een NNGV. ("nog-nooit-gezien-vogel") Super gaaf! Mooi kunnen zien door de scope en met de verrekijker.

Ook hoor ik een *Draaihals* en in mijn enthousiasme doe ik hem na: kek-kek-kek. Meteen gecorrigeerd door Erwin. Nee Maris, het is kJek-kJek-kJek, dus kek met een "J". Oké Erwin! Ik moet Erwin te vriend houden want hij is mijn leermeester bij trek-tellen en dat wil ik zo houden. We zien wederom *Raven* en hun roep is zo geweldig. Bovendien liggen er uitwerpselen van *Wolven* naast het fietspad. Je kan zien aan de haren in de poep dat deze Wolf wel een zwijntje lust! Onwijs cool, zeker omdat dit in mijn ogen het wolvenmoment van de dag is. Dichterbij dan dit wordt het niet, toch...? Pierre geeft ondertussen tekst en uitleg over de bonte spechten, Wolf, Draaihals en de Veluwe *an sich*.

Oprecht is deze man een waar kennisbureau en bovendien heeft hij een zeer prettige stem (ik bespeurde een zachte G) om naar te luisteren. Totdat die éne onvermijdelijke vraag uit zijn mond klinkt en wederom het zweet mij uitbreekt. Want Pierre vraagt een vrijwilliger om van deze dag een verslag te schrijven. En als 'groentje' (lees: een vlinder)

valt de beurt aan mij. Met een gezicht als een 'citroentje' (lees: andere vlinder) accepteer ik gedwee mijn lot.

Maar met de wetenschap dat ik jullie terugpak met dit gedwongen leesvoer. Niet doorheen te komen en veel te lang van stof bovendien! Maar ik heb lol!

We fietsen verder, om even later deze te parkeren en onze weg te vervolgen te voet. Op weg naar de Deelense Wasch. We lopen over vlonders i.v.m. plas-dras. De echt goed oplettende onder ons spotten een zgn. *Levendbarende Hagedis*. Rob ligt languit op z'n buik om dit beestje op de gevoelige plaat vast te leggen. Even later wordt een salamander gezien. Bij het ven zien we *Kuifeend*, *Wintertaling* en een paartje *Dodaars*.

Erwin, Pierre, Mart en Rutger, gaan los op de insecten. De nies- en/of snuitkevers (sorry) worden op naam gebracht. Over vliegende zwevers en zweefvliegen moet ik nog veel leren. Ook de lopende kevers en kevers die (heel slecht) zwemmen zijn voor mij niet te doen. Diepe buiging voor mijn medevogelaars die deze kennis wel bezitten.

We fietsen nog stukje door en weer zien we *Raven*. Ik heb er nog nooit zoveel gezien en gehoord en dat in Nederland. Ook zien we een *Boomvalk*. We keren om en fietsen naar de auto's. Wederom (lichte) paniek omdat er een *Draaihals* is gespot. We zoeken en turen een tijdje maar zonder succes. Even later ziet Miranda een *Keep* en deze kunnen we wel even mooi bekijken. Nu ook een groepje van wel 8 *Raven*, moet niet gekker worden.

Met de auto het park in

En stoppen op de meest fraaie plekken...

In colonne rijden we langzaam achter elkaar aan, soms met raam open om eventueel zingende vrienden te ontwaren. Maar uit de auto zie en hoor je het meest en dus wordt onze in- en uitstap techniek flink geperfectioneerd. Aan de Reemsterweg stoppen we om de *Edelherten* te bewonderen. Best een flinke groep van ongeveer 20 hinds.

Levendbarende Hagedis bij de Deelense Wasch.

Foto: Erwin van Saane

Even verderop staan de bokken aan de andere kant van de weg in een nog grotere groep van ca. 50 dieren. Op een paal zit meneer *Koekoek* te roepen. Voor mij de eerste dit jaar.

We keren om richting Kemperbergweg, maar niet voordat we afscheid nemen van Kees en Ditte. Zij hebben een heerlijk diner in het vooruitzicht en rijden daarom naar huis. Langs de Kemperbergweg stappen we uit. Klaas ziet 2 *Tapuiten* en 2 *Grote lijsters*. Maar Kees ziet al gauw een derde *Tapuit* en derde *Grote lijster*. Ook de *Gekraagde Roodstaart* laat zich horen. Erwin hoort een *Zwarte Specht* en ik zie 4 *Holenduiven*. Even later stoppen we bij het huis van meneer en mevrouw bosuil, maar ze zijn niet thuis.

Onze 'laatste' gezamenlijke stop is bij het zgn. "theehuis Kemperbergweg". We lopen hier een rondje door het bos. We horen en zien *Boomkruipers* met uitgevlogen jongen, *Boomklevers* en *Bonte Vliegenvangers*. Vera kan op aanwijzen van José de *Staartmezen* fotograferen. En Veronique komt aahs en ooohs te kort bij het vastleggen van een paartje super mooie *Appelvinken* dichtbij. Miranda ontdekt twee *Grauwe Vliegenvangers* die samen hun nieuwe woning bezichtigen. Bovendien, laat een *Groene Specht* van zich horen. En wordt wederom een *Middelste Bonte Specht* gezien.

Het loopt tegen 18:00 uur en Pierre meldt dat het einde excursie is, maar dat we natuurlijk tot sluitingstijd zelf het park kunnen verkennen. Misschien dat we een wolf zien,... uhuh Pierre, tuurlijk, dat kun je wel shaken! Klaas, Veronique en ik besluiten huiswaarts te gaan en rijden via de Kemperbergweg en Wildbaanweg richting de uitgang bij Otterlo. We kunnen het niet laten om toch nog af en toe te stoppen. De auto van Rob, met Gina, Paulette en Vera rijden een eindje voor ons. Zij stoppen ook her en der.

Blijkbaar, zo blijkt achteraf, zagen zij *Wilde Zwijnen* net voorbij het stuifzand "de Pollen" en springen uit de auto om deze dieren te fotograferen. Het geluk en euforie schuilt in de allerlaatste 15 minuten van ons bezoek aan dit prachtige park. Rob en

Op de valreep een prachtige waarneming van een jagende Wolf op Wilde Zwijnen!

Foto: Vera Baltus

passagiers zien een *WOLF* achter de zwijnen aan rennen en een hert staat verscholen aan de rand van het bos en ziet het gebeuren. Vera weet dit tafereel feilloos vast te leggen! Wij komen aan en zien de gebaren van onze medevogelaars en parkeren de auto. Ook de auto van Tim en Miranda arriveert. En natuurlijk moeten we het super enthousiaste relaas aanhoren over hoe geweldig het was om een wolf in het echt te zien, en nota bene jagend op zwijnen. De superlatieven vliegen in het rond. We delen in hun plezier en euforie, maar zijn stiekem groen en geel van jaloezie. Hadden we maar... Het is niet anders. Tim probeert ons zichtbare verdriet en stampvoetende boosheid te verzachten door te vertellen over zijn zojuist ontdekte *Roodborsttapuit* en *Edelbert*... KANSLOOS, Tim, maar bedankt voor je *efforts!* En bedankt Vera voor het delen van bovenstaande foto!

Nawoord

Het hierboven beschreven verdriet en de boosheid zijn natuurlijk niet echt en alleen bedoeld om dit verhaal op te leuken. Echter, het ware verdriet en trieste werkelijkheid komt pas na thuiskomst. Wanneer ik in de appgroep het volgende bericht lees, geschreven door Hans Pohlmann:

Triest bericht: De dode Lammergier wordt geborgen.

Aangeleverd bericht

De *Lammergier*, die ik vanmorgen heb mogen waarnemen, nu kapot gevlogen tegen een trein. Het roept bij mij vragen op. Is Nederland te vol (met obstakels) voor deze majestueuze dieren? Is Nederland überhaupt te klein en vol voor groot en echt wild, al dan niet vliegend? Een discussie voor een andere keer... Ondanks of juist door dit alles, was dit voor mij een bijzondere en leerzame dag. Volgend jaar weer!

Mariska Dekker-Stam, mariska11@ziggo.nl

Wetenswaardig? (20)

1. Langs de Nederlandse stranden spoelden in 2022 naar schatting ruim 1600 dode **Jan-van-Genten** aan bij een langjarig gemiddelde van circa 90 stuks. Het hoog pathogene vogelgriepvirus H5N1 bleek de boosdoener (E-mail Kees Camphuysen, 9 december 2022).

2. Voor het menselijk gehoor is het heel lastig vast te stellen waar een hoepende **Roerdomp** zich precies bevindt (Limosa 2022, nr.3).

3. **Dwergganzen**, meestal ver weg en in greppels, laten Nederland steeds vaker links liggen. Van lang niet alle gezenderde en gekleurringde vogels is ook het overwinte-

Dwergganzen, VHP-Nessedijk, 20 januari 2021.

Foto: Ruud Costers

ringsgebied bekend (Sovon-Nieuws 2022, nr.4). In de afgelopen winter verbleef er achter de Hondsbossche Zeewering alleen tussen 25 december en 16 januari een groep van maximaal 31 stuks. Dit is een zorgelijk ongekend kort verblijf.

4. Vijftig jaar geleden stond de **Grauwe Gans** nog op de Rode Lijst van broedvogels. Inmiddels broeden 100.000 paren in ons land en bestaat de najaarspopulatie uit 500.000 pleisteraars. In 2021 veroorzaakte hij de meeste schade van alle wilde dieren, goed voor 19 miljoen euro aan tegemoetkomingen (Sovon-Vogelbalans 2022).

5. Met minimaal 65 broedparen, was 2022 een prima jaar voor de **Steltkluut**. Alleen in de provincies Noord-Holland, Flevoland en Limburg zijn geen broedgevallen vastgesteld (Sovon-Nieuws 2022, nr.4).

6. De **Poelsnip** maakt tussen de Zweedse broedgebieden en de Afrikaanse overwinteringsgebieden non-stop vluchten van wel 4000-7000 km waarbij ze 60 tot 90 uur in de lucht blijven. Op herfsttrek vlogen ze gemiddeld op 3348 meter hoogte met overdag een geschat maximum van 8077 meter, een hoogte die bij nog geen enkele andere trekvogel is geregistreerd (Limosa 2022, nr.3).

7. Zoveel weerstand tegen **Zilvermeeuwen** roept ook compassie op. Zij horen bij Nederland, bij het strand, de duinen en de havens. De mens heeft zijn gedrag zelf veroorzaakt. Voor deze vogels is er veel te weinig natuur over (NRC Handelsblad, 3 januari 2023).

8. **Postduiven** worden door vogeltellers stelselmatig genegeerd, terwijl die alleen al als prooi voor middelgrote roofvogels enorm belangrijk zijn (Trouw, 24 juni 2022).

9. In dode **Kerkuilen** vinden onderzoekers bijna altijd rattengif. Vanaf 2023 is de verkoop ervan verboden. Het gif zorgde voor een lijdensweg van de knaagdieren en was schadelijk voor de roofdieren (NRC Handelsblad, 21 januari 2023).

10. Het Europese platteland is sinds 1980 een stuk stiller geworden. Het grootste verlies, met een afname van 97 procent, leed de **Gele Kwikstaart** (Sovon-Vogelbalans 2022).

11. **Koolmezen** die dicht bij de herrie van de autosnelweg A12 broeden, brengen kleinere legfels groot (Limosa 2022, nr.3).

12. In de avond van 15 september 2022 bezochten 200 tot 300 **Raven** de vuilstort van Barneveld (Natura 2022 nr.4).

Groenling (man), Petten-Korfwater, 7 augustus 2021.

Foto: Ruud Costers

13. De **Groenling** wordt steeds schaarser, waarschijnlijk door 'het Geel'. Deze besmetting met een parasitaire eencellige die zich in de keelholte vestigt, wordt overgebracht via contact op voedertafels (Sovon-Nieuws 2022, nr.4).

14. Economen moeten eens ophouden met alles afhankelijk te maken van economische groei. Een beschaafd land streeft naar nulgroei. Afname van de bevolking is geen probleem maar een zegen voor de natuur (Nico van Straalen in Noordhollands Dagblad, 30 december 2022).

Verzameld door Ruud Costers, ruudcosters27@gmail.com

Avi-limerick

Een Boerenwaluw uit Petten
die wilde de bakens verzetten.
Hij werd veganist,
maar had zich vergist,
bleek verslaafd aan de dierlijke vetten.

Een Lepelaar bij Uitgeest
was met vork uit eten geweest.
Maar, klok en klepel,
eet met een lepel!
Want schoenmaker blijf bij je leest.

Een Merel bij Tata Steel
verloor zijn sex-appeal.
Van alle stof
werd zijn verenkleed dof.
Hij bedong toen een wormrijke deal.

Hans Cornelissen, j.h.c.cornelissen@vu.nl

Al 50 jaar zetten we de
BLOEMETJES
BUITEN

**7 DAGEN
PER WEEK
GEOPEND**

Intratuin Heerhugowaard
Zuidpoort 1, 072-5757157
intratuinheerhugowaard.nl

Natuurlijk! Intratuin

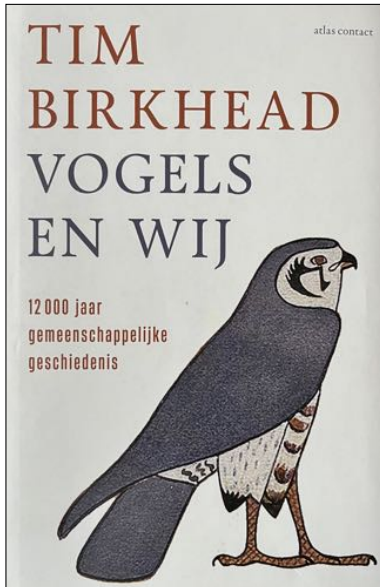
De raadselvogel van Wim.

Illustratie: Wim Schols

Boekbespreking: *Vogels en wij*, door Tim Birkhead

Arie de Wit

Ik heb al eerder enthousiast geschreven over de vogelkennis en enthousiaste schrijfstijl van de Britse schrijver en ornitholoog Tim Birkhead. In zijn nieuwste boek, *Vogels en wij*, neemt hij ons mee vanaf de Steentijd tot nu, om uit leggen hoe onze relatie met vogels in de loop der tijden is veranderd. Vanuit wetenschap, kunst en geschiedenis belicht hij onze omgang met vogels. Via het Nijldal in Egypte, de Grieken en

Romeinen, de valkerij in de Middeleeuwen, de Renaissance en Darwin, neemt hij ons mee, naar de huidige tijd en kennis, over evolutie en ecologie. Al in de Steentijd hadden vogels grote betekenis. Birkhead neemt ons mee naar een grot in Spanje, waar onze verre voorouders honderden schilderijen van vogels hebben gemaakt. Daarna dalen we af naar de catacomben in Egypte, waar de diversiteit aan vogels opmerkelijk is in grafschilderingen en hiërogliefen. Aristoteles was gefascineerd door vogels en legde alles vast wat over ze bekend was en bracht een enorme hoeveelheid kennis bijeen. Hij zag dat de veren gelijkstonden aan de schubben van reptielen. “Wie niet houdt van valkerij en jagen, kan geen heer zijn”, zo gold het in de Middeleeuwen. Pronken met dure roofvogels, dames het hof maken, was een belangrijke bezigheid van de adel. Niet fijn voor de roofvogels, want het trainen was een wrede bezigheid. Nonchalant omgaan met de consumptie van vogels sluit daarop aan. Van de

Victoriaanse passie voor het verzamelen van eieren tot de huidige strijd om bedreigde diersoorten en hun leefgebieden te redden, het komt allemaal aan bod in dit rijke boek.

Vogels en wij, 12.000 jaar gemeenschappelijke geschiedenis, Tim Birkhead, Atlas Contact, 371 bladzijden, €36,99.

Arie de Wit, ariethewhite@gmail.com

Communicatie & Actualiteiten

Van het Bestuur

Jubileum

De viering van het 40-jarig jubileum krijgt steeds meer vorm. Op 17 juni a.s. zal er voor leden een feestdag zijn die begint met een simultaanstelling, van 9.00 tot 11.00 uur op diverse plekken in het werkgebied. Direct hierna start er een ontvangst in wijkcentrum Overdie, voor deze dag eenmalig ons feesthonk. Er wordt een vegetarische lunch geserveerd, Marc Argeloo neemt ons mee in een presentatie 'plaatjes uit de oude doos' en we sluiten af met een vogelspel. Een uitnodiging met meer details ontvangen jullie binnenkort.

Op 19 augustus is een excursie per zeilboot naar de Markerwadden in de planning. Ook hierover volgen later meer berichten. Half oktober wordt er een driedaags reisje voorbereid naar Zeeland, inclusief een bootexcursie.

Rechtszaak stal

Op 20 april heeft de rechtszitting plaatsgevonden, aangespannen door Animo met onze steun, over de bouw van een grote stal in de Schermer. Twee bestuursleden waren hierbij aanwezig. Uit de vraagstelling van de rechters bleek wel dat men de zaak goed had bestudeerd. De uitspraak is voorzien op 1 juni a.s. Wij wachten in spanning af.

Jeugdactiviteiten

De dames van de Reuzenalk hebben besloten hun activiteiten geheel te stoppen. Het bestuur beraadt zich nog hoe we in de nu ontstane leemte kunnen voorzien. Voor jongeren in de middelbareschooleeftijd had het werkgroepje onder de naam de Juvenielen een eerste excursie gepland begin april. Helaas had zich geen enkele deelnemer aangemeld.

Vogelcursus

De vogelcursus nadert het einde. Er hebben inmiddels 5 lessen plaatsgevonden en 3 excursies. Op 14 mei is de slotexcursie in de duinen bij Groet en bij De Putten. Tot nu toe horen we van de 21 deelnemers positieve berichten. Er wordt een evaluatieformulier rondgestuurd waardoor we hopen aanwijzingen te krijgen wat men goed vond en wat we eventueel bij een volgende gelegenheid kunnen verbeteren.

Het Bestuur

Van de penningmeester

Nieuwe leden en opzeggingen tot 1 mei 2023

Nieuwe leden

Janine Borsboom

Antoinette de Ruyter

Arnoud Eikema

Hanne Eikema

Jan Nuijens

Margot van der Veen

Overleden

Gerard Heine

Francisco Rubio Fernández, penningmeester

Sovon nieuws: nieuw besturingsmodel?

Een jaar geleden heb ik Harry Smit opgevolgd in de Ledenraad van Sovon Vogelonderzoek. Samen met Hans Dijkstra van Vogelwerkgroep Tringa (Schagen) vertegenwoordig ik de leden van Sovon in Noord-Holland Noord.

Mijn eerste vergaderingen waren online, maar in maart was er een extra ingelaste vergadering omdat Sovon overweegt om het besturingsmodel aan te passen. Ze doen dit nadat hun accountant en notaris hen er op attendeerde en hadden aangeraden daarmee aan de slag te gaan. In 2021 is namelijk de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) in werking getreden. Deze wet biedt verenigingen de nieuwe mogelijkheid om een besturingsmodel met een Raad van Toezicht in plaats van een bestuur te hebben. Doel van deze wet is kwaliteitsverbetering door te voeren door toezicht en bestuur beter te scheiden. Daarnaast zal Theo Verstrael, directeur van Sovon, binnen afzienbare tijd met vervroegd pensioen gaan. Het is dan relevant om te weten of er een nieuwe directeur of directeur-bestuurder gezocht moet worden.

Na hier eerst tijdens een online vergadering met bestuur, directeur en Ledenraad over te hebben gediscuteerd bleek er behoefte te zijn aan meer duidelijkheid en informatie wat dit nu precies voor gevolgen zou kunnen hebben. Ik heb na dit overleg een aantal mensen benaderd om hun mening hierover te geven en Hans Stapersma (voorzitter Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland) heeft toen kritische input gegeven.

In maart was er een vergadering in Utrecht en daar werd alles goed en duidelijk uitgelegd. Er waren kritische vragen van o.a. een van de leden die advocaat is geweest. Eigenlijk werkt het bestuur van Sovon al jarenlang als een Raad van Toezicht en Theo als een directeur-bestuurder. Er verandert dus in de praktijk niet veel, maar dit moet wel goed vastgelegd worden. Sovon blijft een vereniging en de rol van de ledenraad blijft ongewijzigd.

Er worden kaders, randvoorwaarden en Huishoudelijk reglement Raad van Toezicht opgesteld waarin bij de vaststelling daarvan, de ledenraad een rol speelt. Ook wordt een delegatie van de ledenraad betrokken bij de invulling van de vacature voor een nieuwe directeur(-bestuurder).

Vogelbescherming Nederland is Sovon voorgegaan en inmiddels overgegaan naar een Raad van Toezicht. Ook verenigingen als het Wereldnatuurfonds en IVN hebben dit voorgestelde besturingsmodel. Al met al was ik na dit overleg een stuk wijzer en overtuigder dat Sovon de juiste weg inslaat door te kiezen voor een Raad van Toezicht.

In juni kunnen Hans en ik onze stem uitbrengen over het wel of niet veranderen van het besturingsmodel. Beiden zullen, zoals het er nu voorstaat, ermee instemmen het besturingsmodel te wijzigen naar een Raad van Toezicht. Heb je hier vragen of opmerkingen over neem dan contact gerust met me op.

Daarnaast was er tijdens de vergadering nog kort aandacht voor het jubileum van Sovon en het Jaar van de Scholekster.

Miranda Zutt-van der Made, zuttmade@quicknet.nl

Lezingen

De lezingen zijn op **woensdagavond 20.00 uur Buurthuis de Wachter, Oudorperdijkje 65**. Parkeergelegenheid bij Associatie Uitvaartverzorging, Edisonweg 15. Zie ook www.vwg-alkmaar.nl.

KNNV-lezingen (“[KNNV]”) zijn op woensdagen vanaf 20.00 uur in Wijkcentrum Overdie, Van Maerlantstraat 8-10, 1813 BH Alkmaar. Zie alkmaar-denhelder.knnv.nl (Agenda) voor die op zaterdagmiddagen vanaf 13:30 uur in Bezoekerscentrum “De Helderse Vallei”, De Helderse Vallei 9-11, 1783 DA Den Helder.

September 13: *Birding Down Under* door Marc Guyt

Nothern Buller's Albatross.

Foto: Marc Guyt

Salvin's Albatross.

Foto: Marc Guyt

Marc zal het in de lezing hebben over zeevogels en unieke soorten van afgelegen onge-repte eilanden in de stormachtige zone van de Zuidelijke Oceaan. Hier leven en broe-den tien soorten albatrossen en maar liefst vijf van deze soorten vind je nergens anders! Verder broeden op deze eilanden nog eens 40 soorten zeevogels, meer dan 10 procent van alle zeevogelsoorten van de wereld.

Veel van deze barre eilanden zijn ook aangewezen als UNESCO-werelderfgoed en worden goed beschermd, zodat ze moeilijk te bezoeken zijn. Deze lezing zal dus gaan

Southern Royal Albatross.

Foto: Marc Guyt

over zeevogels, pinguïns en zeldzame vogels. Maar je hoeft geen fervent vogelaar te zijn om van deze lezing te kunnen genieten. Mensen die geïnteresseerd zijn in eilanden en

eilandecologie, botanie, geologie, en fotografie zullen ook zeker aan hun trekken komen.

Marc Guyt is oprichter en eigenaar van natuurbeeldbank AGAMI, en enthousiast vogel- en natuurfotograaf en wereldreiziger. Hij is ook medeoprichter en organisator van de Texel Big Day, een uniek vogelevent voor het goede doel. De schitterende foto's van Marc verschenen onder andere in het Handboek Europese vogels (KNNV Uitgeverij).

Oktober 11: *Baardman en Boterkontje, de vogel en zijn naam* door Toine Andernach

Toine Andernach is een enthousiaste vogelaar met een passie voor taal. Hij besteedt ieder vrij uurtje in vogelgebieden ergens in Zuid-Holland (of daarbuiten). Toine is actief lid van Vogelwacht Delft, waar hij excursies leidt en de basiscursus *Vogels kijken* geeft. Omdat hij nu eindelijk wel eens wilde weten hoe het zit, schreef hij het boek *Baardman en Boterkontje, de vogel en zijn naam* over de betekenis van vogelnamen. Op deze avond licht Toine een tipje van de sluier op. De avond wordt afgesloten met een vogelnamenkwis!

Volgende datum: 8 november.

Ofra Carmi, o.carmi@quicknet.nl

Excursienieuws

Zie www.vwg-alkmaar.nl/agenda voor het laatste nieuws.

Ledenwandelingen worden gehouden op de 1e zondag van de maand, zie www.vwg-alkmaar.nl/excursies voor locaties, regels en aanmelding.

Er wordt voor de auto's gerekend met een vergoeding van 25 cent per kilometer.

We raden de bestuurders aan in het bezit te zijn van een inzittendenverzekering.

Deelname aan de excursies geschiedt volledig op eigen risico van de deelnemer(s).

Zaterdag 15 juli: *Weerribben o.l.v. Sander Schagen*

In juni en juli wordt al wat stiller met de vogels en veel vogelaars gaan dan ook vlinderen en naar libellen kijken. De Weerribben en Wieden is een moerasgebied met Zwarte stern en Purperreiger, maar ook met veel soorten libellen en vlinders.

Zaterdag 19 augustus: *Biesbosch of Marker Wadden*

Voor 19 augustus staan er twee plannen in de steigers. Optie één is naar de Biesbosch om de nesten van Zee- en Visarend te bewonderen. Optie twee is onder voorbehoud, want die optie heeft meer voeten in de aarde. Als het praktisch haalbaar is, zeilen we

onder begeleiding van Debby Doodeman vanaf Enkhuizen met een boot naar de Marker Wadden en weer terug. Meer informatie volgt.

Zondag 24 september: Bollenvelden

De najaarstrek is eind september in volle gang. Bollenboeren zetten hun velden onder water om onkruid te bestrijden. Vele bijzondere steltlopers gebruiken de velden als tijdelijke pleisterplaats. Dit brengt ons in de gelegenheid om in ons eigen werkgebied van vrij dichtbij bijzondere steltlopers waar te nemen. Een goede oefening voor deze vaak lastig te determineren soortengroep.

Volgende datum: 21 oktober.

Aanmelden uiterlijk drie dagen voor aanvang van de excursie (aanmelden bij het vertrekpunt wordt niet gewaardeerd) via de website, of per e-mail bij:

Elias den Otter, eliasdenotter@gmail.com

Bijzondere waarnemingen maart t/m mei 2023

Pierre van der Wielen

HBZ = Hondsbossche Zeewering

NHD = Noord-Hollands Duinreservaat

TBaZ = Telpost Bergen aan Zee

TCa = Telpost Camperduin

VHPP = Verenigde Harger- en Pettemerpolder

In deze twee maanden werden maar liefst 35.761 waarnemingen ingevoerd waarvan overigens bijna 13.000 door slechts één waarnemer. Misschien moet Maarten toch eens een hobby gaan zoeken...

Op 4 maart vloog een zomerkleed **IJsduiker** langs de kust naar noord.

Roodhalsfuten nemen al jaren flink af en ook bij ons worden er niet veel meer gezien.

Op 14 april vloog er één langs het NHD. De enige **Kuifaalscholver** foerageerde op 4 maart op zee ter hoogte van de Schoorlse Duinen. Een leuke waarneming was die van een overvliegende volwassen **Kwak** op 27 april in de Kleimeer. De vogel lijkt op de foto's ongeringd te zijn. Later in de ochtend kon de vogel niet meer worden teruggevonden. Van 1 tot 21 maart zat er een **Koereiger** in de Bergermeerpolder. Een **Purperreiger** zat op 27 april in het NHD en vloog later naar het noorden. Op 30 april werd er weer één over het NHD gezien en (dezelfde?) later ook over de VHPP.

Op 2 maart werd nog een **Kleine Zwaan** gezien in de Mijzenpolder en de laatste van het voorjaar, 10 stuks, vlogen op 5 maart over het NHD. Op 7 maart vlogen

15 **Wilde Zwanen** over het Pompstation Bergen en op 4 april werden er vier vanaf de Abtskolk gemeld. Op 13 en 15 april werd langs de kust telkens één overtrekkende **Witbuikrotgans** gezien. Veruit de bijzonderste waarneming uit deze periode was die van een mannetje **Siberische Taling** die op 18 maart in het Park van Luna in Heerhugowaard werd ontdekt. De vogel zat in een groep **Smienten** maar verdween met deze vogels al binnen twee uur na de ontdekking. Desondanks wisten zo'n 25 mensen deze nieuwe soort voor ons werkgebied te zien. Op 10 april zat er een mannetje **Krooneend** nabij Koedijk. Nóg een nieuwe soort voor de regio was de **Ringsnaveleend** die op 12 maart werd ontdekt in het Park van Luna in

Man Ringsnaveleend, Park van Luna, Heerhugowaard, 17 maart 2023. Foto: Rob Struyk

Heerhugowaard. Dit fraaie mannetje bleef tot en met 3 april. Opvallend was dat er begin april verspreid over het land maar liefst drie **Ringsnaveleenden** zaten. Dat was nog nooit eerder gebeurd. Een (de?) **Witoogeend** werd op 10 april weer in de polders tussen Alkmaar en Bergen gezien. Er werd slechts één **Ijseend** ingevoerd: op 22 april langsvliegend bij Camperduin.

Op 21 april kon een **Zwarte Wouw** van het NHD tot bij de Kerf gevolgd worden. **Rode Vrouwen** waren, zoals gebruikelijk, wat talrijker. Op 8 maart vloog er één over Groet. Op 12 maart werden er meerdere gezien waaronder één over de Schermer en in totaal drie over het NHD. Op 22 maart vloog er één van de Schoorlse Duinen naar het NHD waar er ook op 5 april nog één werd gezien. Op 17 en 23 april werden er weer gemeld in de Schoorlse Duinen. **Zeearenden** worden al talrijker. Deze twee maanden waren er maar liefst acht waarnemingen verspreid over het gehele werkgebied van de Mijzen tot aan de kust. Er zijn inmiddels al meerdere nesten in Noord-Holland. Ik ben benieuwd of ook de duinen geschikt blijken voor deze spectaculaire soort.

Op 22 maart vlogen er drie **Kraanvogels** over het NHD. Bijzonder vroeg waren de twee **Morinelplevieren** die op 2 april over Camperduin werden gemeld. De eerste **Temmincks Strandloper** werd op 24 april in De Putten gezien. Op 30 april zaten er

vier in het Park van Luna. De eerste **Reuzenster** van het jaar vloog op 28 april langs Camperduin. Er werden op negen locaties 1 à 2 **Velduilen** gezien. Het betrof vooral doortrekkers maar vanaf 22 april werd er regelmatig één jaged gezien over de nieuwe waterberging tussen Alkmaar en Bergen.

Op 19 april vloog er een **Strandleuwerik** over het NHD. De laatste van het voorjaar werd op 22 april over de Kerf gezien. Op 30 april werd een **Roodkeelpieper** gemeld over de lagune bij Camperduin. Er werden deze periode meerdere **Siberische 'Tjiffen'** gemeld. De eerste op 2 april in het NHD. De volgende op 4 april in het Huygendijkbos en op 6 april zong er één in de noordrand van de Schermer. Leuk is dat de zang van deze beesten flink verschilt van de gewone Tjiftjaf. Iets om alert op te zijn want ze trekken ongetwijfeld vaker door. De **Klapekster** in de Schoorlse Duinen werd op 5 april voor het laatst gezien. Op 13 maart werd er nog één in het NHD gezien. Op Camperduin werden op drie dagen overtrekkende **Roeken** gezien: één op 23 maart, één op 10 april en twee op 15 april. Op 22 april trokken er nog eens twee over de Kerf. Dezelfde dag werd daar ook nog een overtrekkende **Bonte Kraai** gezien. In gehele duingebied van het NHD werden regelmatig twee **Raven** gezien.

Nog steeds op de Kerf werden op 9 en 22 april overtrekkende **Europese Kanaries** gezien. Elders werden er op 15 april één in Schoorl en op 23 april één in het NHD gezien.

Pierre van der Wielen, jocotoco@hotmail.com

Ogrut 70: Geen Dag zonder Dagboek

Hans Cornelissen

Ik ga mijn 50-jarig vogeldagboek-lustrum niet afwachten voor de Ogrut, want wie weet wanneer de vogelgriep ook onder ons vogelaars wild om zich heen zal slaan. En vogelgriep als je eenmaal de 60 gepasseerd bent... Ik heb inmiddels van ruim 48 jaar handgeschreven vogelwaarnemingen op de teller staan. In al die tijd heb ik nooit een dag verzuimd voor zover er vermeldenswaardige waarnemingen op te schrijven zijn geweest. En de drempel om ooit een vogelloos gat van zelfs maar een week te laten vallen, wordt steeds hoger naarmate het 50-jarige lustrum nadert. Na zoveel jaren huisvljijt en monnikenwerk zou zo'n gat in het vogeldagboek het nachtmerriescenario zijn. Ik geef het eerlijk toe. Alle clichés van de man als jager-verzamelaar zijn ook op mij van toepassing: een leven van waarnemingen verzamelen en er lijstjes van maken. En dan laat ik uit schaamte mijn verleden als verzamelaar van sigarenbandjes, bierviltjes, munten, postzegels en voetbalplaatjes

nog onvermeld. De laatste jaren zit ik wel met een dilemma. Steeds meer voer ik mijn waarnemingen al in het veld in via de app in waarneming.nl, waarmee mijn handgeschreven vogeldagboek geleidelijk steeds overbodiger dreigt te worden. Maar toch... als mijn huis ooit mocht afbranden, dan zijn het de 35 opeenvolgende vogeldagboeken die als eerste geëvacueerd worden. Dit is ook omdat mijn vogeldagboeken voor mij veel meer zijn dan een verzameling waarnemingen. Ze zijn een kroniek van mijn leven... Nou ja, van mijn vogelaarsleven tenminste in binnen- en buitenland. En ook wel zijn ze een (anekdotische) kroniek van de avifauna van Nederland, zoals ik hieronder zal illustreren.

Het leek me leuk om voor deze Ogrut eens terug te flitsen in de tijd om mijn allereerste vogeldagboek opnieuw te bezoeken. In 1974 ging ik al geregeld met mijn vader op pad als beginnend vogelaar, maar verder dan de "jaarlijst" 1974 kwam ik toen nog niet op schrift. Met de bijzondere praktijk van jaarlijsten en andere lijstjes ga ik misschien de volgende Ogrut wel vullen, maar laat ik me hier inhouden en me tot de vogeldagboeken beperken. Als 11-jarig jochie werd ik in 1975 voorgoed door het vogelvirus gegrepen. Ik rapporteerde al op 1 januari 1975 "thuis" (in Eersel in de Brabantse Kempen) maar liefst 11 tuinsoorten: "Roodborstje, Huismus, Merel, Sijs, Heggemus, Kraai, Turkse Tortel, Pimpelmees en Koolmees". Na deze monsterscore was er geen weg meer terug en moest er dagelijks gerapporteerd worden, totdat eindelijk de dood verlossing zou moeten brengen. En met die dood wil het nog steeds niet vlotten, dus heb ik nog gisteravond (29 april) een Velduil, Roerdomp, 55 Gele Kwikken en nog veel meer gevederte bij moeten schrijven na een avondbezoek aan de nieuwe waterberging aan de Kolonel Sneepweg tussen Alkmaar en Egmond aan de Hoef. En de waarnemingen van vandaag moet ik nog noteren straks, ondanks dringende slaapbehoefte...

Terug naar Brabant weer. Bij wijze van historisch onderzoek heb ik mijn eerste vogeldagboek – een schoolschriftje – met waarnemingen van begin 1975 erbij gepakt. Ik heb een foto gemaakt van wat voor mij in diverse opzichten een historische dag was en nog steeds wel is. Het was, op 19 januari 1975, een van de eerste natuurexcursies van de jeugdbondsafdeling die net op mijn middelbare school was opgericht. Ik moest toen, als jonkie te midden van de veel oudere medeleden, heel hard trappen op mijn kleine fietsje om de rest bij te houden. Maar daar maalde ik niet om, want de beloning, uitbetaald in klinkende vogelsoorten, was zoeter dan boning. Wat valt op aan deze pagina, gezien door de ogen van de vogelaar van 2023? Allereerst, na de (toen nog Vlaamse) Gaai op de Landschotse Heide: 22 Korboenders! De vliegdenntjes zaten er tjokkeblok mee, herinner ik me nog. Het waren natuurlijk 'lifers' voor me, vandaar de onderstreping. Maar het meest opmerkelijke was dat ik toen geen idee had hoe bijzonder deze waarneming eigenlijk was, dus een dubbele onderstreping werd deze waarneming niet gegund. Terugblikkend zou het de enige keer blijken dat ik in Nederland ooit meer dan 10 Korboenders tegelijk zag, want de teloorgang van deze prachtvogel was absoluut dramatisch en razendsnel in de jaren 70. Eind jaren 70 ging ik nog wel eens 's morgens vroeg in een hutje bij de Reuselse Moeren zitten (in het territorium van Pierre v.d. W.), om de Korhanen met veel lawaai om me heen te zien en horen

'bolderen'. Geweldig schouwspel, nu een prachtig stukje geschiedenis.

We dalen op de foto af via Ekster, Merel, diverse mezen, Graspieper en "kraai" (Zwarte Kraai dus), om bij de volgende onderstreepte soort aan te komen: Bonte Kraai. Bijzonder is hier dat ik het blijkbaar niet nodig vond het aantal te noteren, want in die tijd zag je groepen tot wel enkele tientallen Bonte Kraaien op de akkers rond de heidevelden. Maar 6 Knobbelzwanen! Dat was niet alleen een onderstreping waard maar zelfs een aantalsvermelding. Kijk daar eens naar door de bril van een Alkmaarse vogelaar anno 2023... Ook Blauwe Reiger en Torenvalk werden onderstreept door de nog niet zo verwende jonge vogelaar. Maar wat er daarna gebeurde staat nog steeds met rood krijt in mijn geheugen gegrift.

We kwamen aan bij het Goorven in het landgoed "De Utrecht". Aldaar vertelden twee Vlamingen van de vogelwacht De Wielewaal ons opgewonden dat er "iets grrôôts" (met rollende r) moest rondhangen, want er was al een tijdlang "grrôte paniek" onder de vele watervogels. En jawel; vijf minuten later steeg er een gigantisch grrôte volwassen Zeearend op, achter boven het ven. Alles de lucht in, groots spektakel. In die tijd was de Zeearend nog alleen bekend als zeer schaarse wintergast in Nederland; en in Brabant was hij zelfs een dwaalgast. Toen de Zeearend uit beeld verdween, raceten we naar het naburige ven de Flaes, waar de uiterst gulle Vlamingen het fantastische beest in de telescoop zetten voor ons, in het topje van een spar. Indrukwekkend is een understatement; ik stond te trillen van opwindend op mijn iele beentjes. Dubbele onderstreping in het dagboek! (De tweede dubbele onderstreping uit mijn vogelloopbaan, na de Vuurgoudhaan op 5 januari.) Nog een Zwarte Specht (of twee) en alweer Bonte Kraai (of twee, of meer) als toetje, maar die waren vooral bedoeld om de pagina van de Zeearend nog wat extra glans te geven. Op zoek naar het bepalende moment waardoor ik voor altijd besmet zou blijven door het vogelaarsvirus, kom ik uit op deze pagina, en wel speciaal bij deze majestueuze Zeearend. Ik weet nog dat ik die middag thuis kwam terwijl een oom en tante op bezoek waren bij mijn ouders. "En, hoe was de excursie, Hans"? "Zeearend!" was het enige dat ik kon uitschreeuwen. Het was aan dovemansoren gericht; ik werd meewarig aangekeken met mijn onnavolgbare oerkreet. Maar het kon me niks schelen, want mijn vogeldagboek zou me een dankbaar luisterend oor lenen. In de opwindend maakte ik nog een schrijffout, zie je in de foto. Wat zou er onder dat gekras verborgen zitten? Maar daar stond hij dan toch: "zeearend, 1 ad.", met dubbele onderstreping. Voor mij het eerste van vele hoogtepunten (en 'dips' als dieptepunten) van bijna 50 jaar vogelen. Ik ga vogelvriend Kees Roselaar niet meer inhalen, want die heeft nu al bijna 70 jaar vogeldagboek op de klok en is 'still going strong'. Maar het staat voor mij buiten kijf dat ik op mijn doodbed nog netjes, handgeschreven, de laatste Groenling zal noteren (in dagboek nummer 50? 60?) voordat ik de Lammergier zijn maaltijd zal gunnen.

Hans Cornelissen, j.h.c.cornelissen@vu.nl

